

הקשר בין ממצאי דיווח עצמי לסגנון למידה מועדף לבין ממצאי מבחני ביצוע ויזואליים וורבליים בקרב סטודנטים

זהבה זליגר-לוי¹, אביה דרור¹, ד"ר מרגלית פדה¹

¹החוג לריפוי בעיסוק, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב

הקדמה

בספרות הפסיכולוגית והחינוכית נמצא כי קיימים אופני למידה שונים בין הלומדים. אחד הגורמים לשוני הוא סגנון הלמידה המתואר בספרות כתכונות קוגניטיביות, רגשיות ופיזיולוגיות המהוות מדדים לדרך בה הלומדים תופשים, פועלים, ומגיבים לסביבה לימודית (Keefe, 1979). מכיוון שעניינם של מרפאים בעיסוק בסגנון למידה ובהעדפות קוגניטיביות גדול, עלתה החשיבות

לכן מטרת המחקר הנוכחי היא לבדוק את הקשר בין דיווח עצמי לסגנון למידה מועדף, ורבלי או ויזואלי, לבין ממצאי מבחני ביצוע ויזואליים וורבליים בקרב סטודנטים.

השערות המחקר

- יימצא קשר בין ממצאי דיווח עצמי לגבי סגנון למידה ויזואלי, על פי שאלון ה-VVQ, לבין ביצוע, על פי אבחון ה-Rey הויזואלי, כאשר העדפה לסגנון למידה ויזואלי תמצא קשורה לציון גבוה במבחן ה-Rey הויזואלי.
- יימצא קשר בין ממצאי דיווח עצמי לגבי סגנון למידה ורבלי, על פי שאלון ה-VVQ, לבין ביצוע, על פי אבחון ה-Rey הורבלי, כאשר העדפה לסגנון למידה ורבלי תמצא קשורה לציון גבוה במבחן ה-Rey הורבלי.

שיטה

אוכלוסיית המחקר

אוכלוסיית המחקר כללה 30 סטודנטים, 19 נשים ו-11 גברים, בגילאים 21-30, הלומדים לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה בישראל ושולטים היטב בשפה העברית. לא השתתפו במחקר סטודנטים אשר אובחנו בעבר עם ליקויי למידה או סטודנטים אשר קיימת אצלם מגבלת ראייה, שמיעה, מגבלות פיזיות וקשיים נפשיים. משתתפת אחת אובחנה בעבר עם ADHD.

כלי המחקר

- שאלון פרטים אישיים: שאלון הנועד לאיסוף פרטים דמוגרפיים ואישיים של הסטודנטים הנבדקים. חובר ע"י עורכות המחקר.
- VVQ (Verbalizer-Visualizer Questionnaire): השאלון המקורי פותח בשנת 1977 וחודש ב-1988 עם תוקף ומהימנות גבוהים יותר. השאלון מורכב משלושה תחומים: ויזואלי, ורבלי ודמיוני. לצורך מחקר זה השאלון עבר תהליך תרגום לעברית ולא נעשה שימוש בשאלות מתחום הדמיון. השאלון מיועד למילוי עצמי כאשר ישנן עשר אמרות בכל תחום, עליהן הנבדק צריך לענות 'אמת' או 'שקר'. על כל אמרה ניתן ניקוד 1 או 0 ועל פי הניקוד הסופי ניתן לדעת את העדפותיו האישיות של הנבדק. שני תחומי העדפת סגנון הלמידה הוכחו כבעלי תוקף מבנה טוב ועם מהימנות מספקת. מקדם אלפא עבור התחום הורבלי הוא 0.7 ועבור התחום הויזואלי הוא 0.59.
- RAVLT (Rey Auditory-Verbal Learning Test): המבחן פותח על ידי Rey בשנת 1964 ומבוסס על רשימה בת 15 מילים שנוצרה ב-1916 לבדיקת יכולת למידה ורבלית. המבחן מיועד לגילאי 6-89 והוא מספק ניתוח למידה וזיכרון על ידי 5 העברות של הקראת רשימת מילים וחזרת הנבדק עליה והעברה בודדת של רשימה מתערבת. לבסוף ניתנים שני ניסיונות הזכרות במילים של רשימה א' ללא הקראה, מייד ומושהה. המבחן מעניק מדדים להבנת סוג וחומרת ליקויי הזכרון של הנבדק: סך המילים שזכר מהרשימה המבוקשת, עקומת למידה מהעברות 1-5, סך המילים שזכר מכל ההעברות והפרש סך המילים בין העברה 5 לבין העברה 6. במחקר זה נעשה שימוש בגרסה העברית של המבחן שפיתח ותרגם פרופסור וקיל בשנת 1993. למבחן מהימנות מבחן חוזר בין נוסחים מקבילים גבוהה ומהימנות פנימית גבוהה. נמצאה התאמה גבוהה בין מבחן ה-RAVLT למבחנים אחרים הבודקים למידה וזיכרון והוכח תוקף אקולוגי אצל מטופלים עם פגיעות מגוונות.

ROCF (Rey-Osterrieth Complex Figure Test)

4. המבחן פותח על ידי Rey בשנת 1941 והורחב על ידי Osterrieth בשנת 1944. זהו מבחן ניר-פסיכולוגי להערכת יכולות ויזואליות-מרחביות וזיכרון ויזואלי המיועד לגילאי 6-93. המבחן מורכב משלוש בדיקות: העתקת צורה מורכבת וצורה פעמיים-זכרון מידי וזכרון מושהה. הערכת הביצוע כוללת את הציון להעתקה עצמה, את הזמן הנדרש להעתקת הצורה ואת הציון למבחן המידי והמושהה, המערך את כמות המידע שנשמרה לאורך זמן. הציון נע בין 0-36 כאשר ציון גבוה מעיד על יכולות וזיכרון ויזואליים טובים יותר. למבחן נמצאו מהימנות בין בודקים גבוהה ומהימנות פנימית. נתוני מחקרים הבודקים התאמה ומנתחים את הגורמים תומכים בתוקף המבחן ככלי הבודק יכולת ויזואלית מבנית וזיכרון.

הליך המחקר

תוצאות

סטטיסטיקה תיאורית של ציוני משתתפי המחקר בכלי המחקר (N=30)

כלי	מסויגה	חוקר	טווח נור רמטני (25%-75%)
ROCF טווח ציונים (0-36)	העתקה	35.0	33.7-36.0
	זכרון מידי	24.7	20.0-28.2
	זכרון מושהה	24.5	21.0-28.0
	העברה 1	7.0	6.7-8.2
	העברה 2	11.0	9.0-12.0
RAVLT טווח ציונים (0-15)	העברה 3	12.0	11.0-14.0
	העברה 4	13.0	11.0-15.0
	העברה 5	14.0	13.0-15.0
	העברה רשימה מתערבת	7.0	5.7-8.0
	זכרון מידי	12.0	10.0-14.0
טווח ציונים (0-25)	זכרון מושהה	12.0	11.0-14.2
	טווח ציונים שוכר	58.0	52.5-61.2
VVQ VERBAL טווח ציונים (0-10)	ב-5 העברות	7.0	5.0-8.0
	טווח ציונים (0-10)	8.5	7.0-10.0

מתוך בדיקת ההשערות לא נמצאו תוצאות מובהקות: על פי המשתנה שחושב על מנת לאתר מהו סגנון הלמידה המועדף על הנבדק, נמצא כי 20 משתתפים הינם "ויזואלים חזקים", כלומר סגנון הלמידה המועדף עליהם הוא ויזואלי, 7 משתתפים הינם "ורבליים חזקים", כלומר סגנון הלמידה המועדף עליהם הוא ורבלי ו-3 משתתפים ניטרליים, כלומר שני סגנונות הלמידה דווחו כמועדפים באופן זהה. בבדיקת הקשר בין שאלון VVQ ויזואלי לבין מבחן העתקה וזכרון ויזואלי (ROCF), וכן בבדיקת הקשר בין שאלון VVQ ורבלי לבין מבחן זכרון ורבלי (RAVLT), לא נמצא קשר מובהק.

דיון

מתוצאות המחקר הנוכחי עולה המסקנה כי יש פער בין העדפותיו של הנבדק לסגנונות למידה לבין ביצועיו. גורמים אפשריים לפער הנ"ל:

- מחקרים מסוימים נמצאו תומכים בחוסר הקשר בין איכות ויכולת ביצועית לבין העדפת סגנון למידה מסוים (Antonietti & Giorgetti, 1998).
- מאחר ששאלוני דיווח עצמי הינם סובייקטיביים, ייתכן כי הנבדקים אינם מודעים לכישוריהם ולהעדפותיהם לגבי סגנונות למידה.
- המחקר התייחס לשני סגנונות למידה מרכזיים ללא התייחסות לסגנונות למידה נוספים היכולים לאפיין את הנבדקים.

מסקנות

חשוב ביותר שהמרפא בעיסוק יהיה מודע לחוזקות של כל לקוח ולחולשותיו, להעדפותיו האישיות ול יכולותיו הביצועיות על מנת להתאים את הליך ההתערבות לכל מטופל באופן היעיל ביותר. לשם כך, על המטפל להשתמש בכלים מקיפים, המתירים מגוון סגנונות למידה באופנים שונים, כדוגמת דיווח עצמי ומבחני ביצוע בהתאם. בנוסף, נדרשים מחקרים נוספים בכדי להעריך קשר בין דיווח עצמי לסגנון למידה מועדף בקרב אוכלוסיות אחרות, על ידי שימוש בשאלוני דיווח עצמי בעלי תוקף ומהימנות גבוהים יותר ותוך התייחסות לסגנונות למידה נוספים.

מקורות:

Antonietti, A., & Giorgetti, M. (1998). The Verbalizer-Visualizer Questionnaire: A Review. *Perceptual and Motor Skills*, 86, 227-239.
Boswell, D. L., & Pickett, J. A. (1991). A study of the internal consistency and factor structure of the Verbalizer-Visualizer Questionnaire. *Journal of Mental Imagery*.
Green, K., & Schroeder, D. (1990). Psychometric quality of the verbalizer-visualizer questionnaire as a measure of cognitive style. *Psychological Reports*, 66(3), 939-945.
Keefe, J. (1979). Learning style: An overview. *National Association of Secondary School Principals, Student Learning Styles*.